

Saksbehandler: Beate Fagerli

Referanser:

KM 12/11 – MKR/AU 18/11 - MKR 27/11

Saksdokumenter:

Ingen

Oppfølging av KM-sak 12/11: Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i en økumenisk kontekst

Sammendrag

Siden 2008 har en refleksjonsprosess rundt det å være evangelisk-luthersk kirke i dag funnet sted. Gjennom konsultasjoner og en studieprosess i regi av Teologisk nemnd ble publikasjonen "Kirke.nå" utgitt. Boken ble sendt som ressursdokument til hovedtemaet på Kirkemøtet i 2011, "Å være evangelisk-luthersk kirke i dag". I tillegg ble temaet behandlet som egen sak, hvor Kirkemøtet behandlet oppfølging av saken og gjorde seks vedtak.

Sakspapiret gjør rede for hvordan Kirkemøtets vedtaket ble foreslått fulgt opp av Mellomkirkelig råd i september 2011, og hva som er gjort siden den gang. Kirkemøtets vedtak er markert i kursiv. De seks vedtaksforslagene sorterer kronologisk under tre hovedoverskrifter:

1. Ekklesiologiske refleksjoner
2. 500-årsmarkeringen av reformasjonen
3. Økumenikk

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd ber sekretariatet arbeide videre med oppfølging av saken, og vil gi følgende innspill:

-
-
-

Saksorientering

Ekklesiologiske refleksjoner

Kirkemøtets vedtak 1

Vår evangelisk-lutherske identitet og en fortsatt bevisstgjøring om arven fra reformasjonen er viktig som en kilde til inspirasjon, fornyelse og videreføring av Den norske kirke som folkekirke. Kirkemøtet ønsker refleksjonsprosessen rundt det å være en evangelisk-luthersk kirke i dag velkommen. Kirkemøtet ber om at det ressursmateriellet som er utarbeidet til temaet, tas med i videre arbeidsprosesser.

Fortolkning og oppfølging september 2011:

Vedtaket har først og fremst en retningsgivende funksjon, hvor bevisstgjøring rundt egen identitet bør følges opp i flere prosesser. Disse ivaretas bl.a. gjennom de følgende vedtakspunkter. Rent konkret foreslås det at allerede utarbeidet ressursmaterieell fram mot Kirkemøtet 2011 tas med i videre prosesser.

Det foreslås at:

- Kirkerådet gjør KM-materieell som boken "Kirke nå", Kirkemøtets hovedforedrag, Kirkemøtets vedtak og saksorienteringen tilgjengelig som ressursmaterieell til bruk ved læresteder, stiftsdager og kirkelige konsultasjoner om kirkeordning.
- Mellomkirkelig råd følger opp med informasjon om prosessen i forhold til søsterkirker og økumeniske organisasjoner. I tillegg bes Mellomkirkelig råd om gjøre relevant økumenisk informasjon knyttet til reformasjonsarven tilgjengelig for norske prosesser (for eksempel den internasjonale Felleserklæringen om rettferdiggjørelse ved tro).

Oppfølging:

- Materieell fra KM er gjort tilgjengelig på kirken.no.
- Boken Kirke nå er i salg hos Tapir forlag og benyttes delvis som grunnfagspensum på kristendom og teologi på MF, TF, og Diakonhjemmet, muligens også flere steder.
- Informasjon til søsterkirker har vært gitt i landrapporter i Porvoo-sammenheng og i nordisk-baltisk samarbeid.
- Informasjon til øvrige organisasjoner flettes inn i andre relevante saker.
- Når det gjelder reformasjonsarven, se senere vedtakspunkt.

Kirkemøtets vedtak 2

Kirkemøtet anser en grundig ekklesiologisk samtale som nødvendig i prosessen fram mot en ny kirkeordning. Kirkemøtet ber Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet om å ta initiativ til dette. Med en grunnleggende forankring i en evangelisk-luthersk arv og bekjennelse, bør arbeidet søke å ivareta både økumeniske hensyn og bærende verdier for Den norske kirke som folkekirke.

Fortolkning og oppfølging september 2011:

I tillegg til gjennomføring av endringer som følge av et forventet stortingsvedtak i 2012, anser Kirkemøtet det nødvendig å ha et mer langsiktig perspektiv i arbeidet med ny kirkeordning. I dette perspektivet bør det konsulteres bredt rundt kirkelig identitet, kirkelære og kirkeordninger innenfor Den norske kirke.

Det foreslås at:

- Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet tar initiativ til en konsultasjonsprosess rundt ekklesiologi og kirkeordning som aktivt involverer faglige læresteder, Teologisk nemnd og andre fagorganer knyttet til Den norske kirke.

Fortolkning og oppfølging september 2011:

- Teologisk nemnd har vært involvert i Kirkerådets refleksjonsdokument om ny kirkeordning i to omganger. Nemnda stiller seg til disposisjon for MKR og KR i den videre høringsprosessen.
- Kirkerådet og Bispemøtet har i samarbeid med Teologisk nemnd planlagt to faglige konsultasjoner i form av dagsseminarer i første omgang. Den første vil finne sted i november 2012 (endelig dato fastsettes i disse dager). Denne vil ha hovedfokus på ny kirkeordning sett fra teologiske refleksjoner rundt kirkens oppgave, kirkemøtets rolle og episkopatet. Den andre er tenkt til høsten 2013, og vil jobbe med ekklesiologiske implikasjoner av konkrete kirkeordningsmodeller. Konsultasjonene er tenkt å være forholdsvis åpne, men vil i hovedsak involvere fagmiljøer. Muligheten for videre konsultasjoner holdes åpne.

500-årsmarkeringen av reformasjonen

Kirkemøtets vedtak 3

De sentralkirkelige råd bes forberede en 500-års markering av reformasjonen. Arbeidet med markeringen bør synliggjøres lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Markeringen bør være forankret i folkekirken og være økumenisk.

Fortolkning og oppfølging september 2011:

Kirkemøtet ber om en bredt anlagt 500-årsmarkering av reformasjonen i 2017.

Det foreslås at:

- Kirkerådet, Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd i samarbeid med bispedømmene utarbeider en nettressurs med kalender for lokale, nasjonale og internasjonale markeringer, med mulighet for utveksling av ressursmateriell og kontaktinformasjon.
- Mellomkirkelig råd utarbeider forslag til hvordan Norges Kristne Råd, samarbeidskirker i Norge og økumeniske organisasjoner internasjonalt kan trekkes inn som aktive deltakere i reformasjonsmarkeringen i Norge.
- Mellomkirkelig råd i sin planleggingsprosess tar særlig hensyn til erfaringer som er gjort i dialog med andre reformasjonskirker både internasjonalt og nasjonalt. Dette gjelder ikke minst LVFs dialog med mennonittene og den norske oppfølgingen av LVFs dialog med adventistene.

- Samisk kirkeråd utarbeider forslag til hvordan samisk kirkeliv kan synliggjøres under reformasjonsmarkeringen, samt informasjon om reformasjonens innvirkning på samisk kirkeliv og spiritualitet.
- Kirkerådet i samarbeid med Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd bringer diakonale perspektiver, arbeid for skaperverket (for eksempel Grønne menigheter) og trosopplæringsperspektiver inn i arbeidet med den nasjonale reformasjonsmarkeringen. Det anbefales at faginstitusjoner, kirkelige organisasjoner, kulturaktører og andre samarbeidspartnere trekkes inn i dette arbeidet.
- Kirkerådet lar reformasjonsmarkeringen prege Kirkemøtet i 2017, og vurderer nasjonale Kirkedager i 2017.

Oppfølging

Reformasjonsmarkeringen i 2017 skal følges opp på en rekke områder. Til nå har informasjon om følgende nasjonale og internasjonale initiativ vært hentet inn:

- Det Lutherske Verdensforbund er i ferd med å utarbeide flere planer, deriblant «Luther-tiåret». En reformasjonsdialog med den romersk-katolske kirke er lansert. I tillegg arrangerer LVF årlige kurs og seminarer i Wittenberg, Tyskland, med særlig henblikk på reformasjonen. Fakulteter og fagmiljøer informeres løpende om disse seminarene. Gnenralsekretær i LVF, Martin Junge, besøkte Den norske kirke våren 2012. besøket var nyttig og åpnet for bredt samarbeid når det gjelder reformasjonsmarkeringen. Junge holdt bl.a. foredrag på MF og TF, begge foredragene responderte til det å være evangelisk-luthersk kirke i dag. Nasjonalkomiteen for LVF jobber med videre oppfølging i Norge.
- CPCE planlegger en bred markering av reformasjonen i Europa. Bl.a. har CPCE lansert «Reformasjonsbyer», et prosjekt som setter flere europeiske byer og steder på kartet for å synliggjøre reformasjonen. For CPCE er det av avgjørende betydning at markeringen ikke blir et eksklusivt Luther-jubileum, men at andre kirker som stammer fra reformasjonen involveres. Det er ventet at CPCE etter sin generalforsamling i 2012 lanserer studieprosjekter med særlig henblikk på reformasjonen.
- En «reformasjonsby» i Norge er Ørlandet, som har initiert et lokalt reformasjonsprosjekt i samarbeid med Nidaros bispedømme. Ørlandet kultursenter arrangerer årlige reformasjonsseminarer frem mot 2017.
- Norske teologiske fakulteter er involvert i RefoRC, et forskningskonsortium rundt reformasjonen. TF var vertskap for et Refo forskerseminar i mai 2012, og inviterte der til forskningsprosjekter om reformasjonen som strekker seg ut over nasjonalt fokusert forskning, noe som åpner for bredere økumenisk forskning.

Kirkemøtets vedtak 4

Kirkemøtet ber på denne bakgrunn Kirkerådet i samarbeid med Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd om å videreføre refleksjonsprosessen etter KM 2011. Dette for at KM i 2016 får behandle et forslag til et profildokument om Den norske kirkes egenart i en økumenisk kontekst. Kirkemøtet ber om at relevant materiell gjøres tilgjengelig for bruk i menigheter og blant kirkelige medarbeidere.

Fortolkning og oppfølging september 2011:

Vedtaket søker å sikre refleksjonsprosessen rundt egen identitet ved å forankre denne i arbeid med et dokument. Et profildokument skal presentere Den norske kirke på en helhetlig måte og bør inkludere historisk utvikling, konfesjonell egenart og utfordringer i dag.

Det foreslås at:

- Kirkerådet i samarbeid med Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd utarbeider et profildokument for Den norske kirke som legges frem for Kirkemøtet i 2016. Det er viktig at dokumentet utarbeides i samråd med Bispemøtet. Med innspill fra Kirkemøtet utarbeides en endelig versjon til Reformasjonsmarkeringen i 2017.
- Mellomkirkelig råd ivaretar økumeniske hensyn i dokumentet, med særlig henblikk på relevante refleksjoner i LVFs strategidokument.
- Profildokumentet bør inneholde en oppdatert presentasjon av Den norske kirkes bakgrunnshistorie, egenart, verdier, aktiviteter og aktuelle utfordringer på en lettfattelig måte. En klar fremstilling av Den norske kirkes konfesjonelle særegenhet bør tillegges vekt.
- Dokumentet bør utformes på norsk, samisk og engelsk.
- Det arbeides videre med å avklare dokumentets form, og om det bør produseres i en lengre og en kortere form. Ulike pedagogiske tilnæringsmåter bør vurderes og språkdrakt må tas særlig hensyn til.

Oppfølging:

- Profildokumentet planlegges utarbeidet i etterkant av grunnlovsbehandlingen av kirke- og statforholdet og ny kirkelov er lagt frem i Stortinget.

Økumenikk

Kirkemøtets vedtak 5.

Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd om at det teologiske grunnlagsarbeid som finner sted, bl.a. gjennom Det lutherske verdensforbund, blir gjort tilgjengelig for Den norske kirkes arbeid med egen selyforståelse. Kirkemøtet ber om at materiell som er aktuelt for implementering av diakoniplan og andre aktuelle reformer gjøres tilgjengelig for menigheter i Den norske kirke. Kirkemøtet ber om at kirkens miljøengasjement ivaretas i denne prosessen.

Fortolkning og oppfølging september 2011:

Vedtaket søker å sikre at aktuell økumenisk informasjon gjøres tilgjengelig i videre arbeid med konfesjonell identitet, ny kirkeordning og til bruk i menigheter.

Det foreslås at:

- Kirkerådet i samarbeid med Mellomkirkelig råd utarbeider en videre plan for nettbasert informasjonsarbeid knyttet til luthersk og økumenisk identitet, kirkelære, kirkeordning og kirkelig samarbeid.

- Informasjon og materiale om økumenisk og interreligiøst samarbeid om diakoni og klima- og miljøspørsmål gis særlig plass.
- Mellomkirkelig råd vurderer muligheter for økumeniske studiesirkler og nettbasert studiemateriell.
- Økumenisk studiemateriell og studiemuligheter presenteres med særlig henblikk på å motivere ungdom.
- Mellomkirkelig råd sørger for at oppdatert økumenisk informasjon er lett tilgjengelig på Den norske kirkes nettsider. Dette innbefatter en presentasjon av økumenikk, misjon og religionsdialog og informasjon om økumeniske og interreligiøse avtaler, organisasjoner og samarbeid, kontaktinformasjon samt økumeniske dokumenter, liturgier og gudstjenestemateriell.

Oppfølging

Under planlegging.

Kirkens informasjonstjeneste har ved økt bemanning i økt grad kunne tilgodese MKRs arbeid med nettsider.

Kirkemøtets vedtak 6.

Kirkemøtet ber videre Mellomkirkelig råd om å utarbeide en handlingsplan for økumenikk som inkluderer grunnlagstenkning rundt den lutherske kirkes tilhørighet til den verdensvide kirke. En slik plan bør synliggjøre misjon og de eksisterende økumeniske relasjonene. Videre bør planen vise hvordan lutherske kirker bidrar inn i den økumeniske dialogen, så vel som påvirkes av det økumeniske fellesskap.

Fortolkning og oppfølging september 2011:

Vedtaket ber om en konkret og begrunnet handlingsplan for økumenikk.

Det foreslås at:

- Mellomkirkelig råd utarbeider et plandokument som inneholder presentasjon av bakgrunn og grunnlagstenkning for Den norske kirkes økumeniske engasjement og en presentasjon av økumeniske avtaler, organisasjoner og samarbeid, nasjonalt og internasjonalt. Handlingsplanen bør synliggjøre hvilken verdensvid sammenheng Den norske kirke står i, og hva den ønsker med sitt økumeniske engasjement. Handlingsplanen bør være lettlest og tilrettelagt for bruk lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
- Deler av handlingsplanen utarbeides med henblikk på å kunne inkluderes i bispedømmerådernes strategidokumenter

Oppfølging:

Under planlegging.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Saken har i første rekke administrative konsekvenser, ettersom grunnlagsarbeid, utredning og informasjonsarbeid må påregnes. Økonomiske konsekvenser i forbindelse med utarbeidelse av informasjons- og ressursmateriell, samt i forbindelse med publikasjon av profildokument og handlingsplan bør innarbeides i Kirkerådets budsjett for aktuelle utgivelsesår.

KM 12/11 Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i økumenisk kontekst

Merknader fra komité A på Kirkemøtet

Komiteen legger i hovedsak saksorienteringen til grunn, men fant det nødvendig å klargjøre intensjonen med saken. Komiteen vektlegger særlig hvordan det å være evangelisk-luthersk kirke i en økumenisk kontekst skal gi føringer for arbeidet med ny kirkeordning.

Stat og kirke

Når Den norske kirke nå går inn i en tid med endrede forhold til staten, er det viktig å reflektere over kirkens fortsatte forhold til staten. En slik refleksjonsprosess er grunnleggende for å skape gode ordninger for kirkens tjenester i kirke og samfunn. Det er ikke alle ordninger som er verdinøytrale. Derfor er det viktig å koble sammen refleksjoner rundt kirkeordninger med det å være evangelisk-luthersk kirke. Kirkens læregrunnlag gir rom for tolkninger i disse spørsmålene. Det er derfor behov for en grundig ekklesiologisk refleksjon som både kan klargjøre og bekrefte kirkens profil. En kirke som arbeider med egen identitet, og samtidig står overfor strukturelle utfordringer, må også si noe om hva det er å være kirke som samles om evangeliet, og om kirkens kall til tjeneste.

Lokalt engasjement

Hva slags kirke vi skal ha handler ikke bare om religionspolitiske og kirkepolitiske ordninger. Det handler også om å være en sann kirke "på stedet", med en lokal forankring. Når alle reformprosesser er over, må den lokale menighet kunne kjenne igjen sin egen kirke og sitt eget "hjertespråk". Språklig identitet og kulturell tilknytning er avgjørende for en kirke som fortsatt ønsker å være folkekirke. Det er viktig å huske at dette også gjelder minoriteter. Prosessen om kirkeforståelse må involvere bispedømmene så vel som samtale på lokalplan.

Økumenikk

Samtidig som gjenkjennelse er viktig, er det også viktig å ta vare på evnen til fornyelse i et samfunn som er i endring. Refleksjon rundt egen identitet skaper trygghet og tydelighet i forhold til det bredere kirkelige fellesskap. Det er behov for å trekke frem de sider ved det å være evangelisk-luthersk kirke som kan bidra positivt inn i den økumeniske dialogen. Et eksempel er diakoni forstått som kirkens karitative tjeneste. En slik forståelse bør bringes inn i en bredere økumenisk kontekst, særlig gjennom dialogene i Porvoofellesskapet og blant de reformatoriske kirkene i Europa. Det er av stor betydning at Den norske kirke ser seg selv som en del av et større fellesskap av kirker som står sammen om evangeliet og kirkens tjeneste, og tar på alvor forpliktelsen i dette fellesskapet.

Komiteen fant det tjenlig å organisere vedtaksforslagene i forhold til tre hovedarbeidsområder: 1) ekklesiologiske refleksjoner rundt det pågående arbeid med ny

kirkeordning, 2) 500-årsmarkeringen av reformasjonen og 3) Kirketenkning i forhold til økumeniske relasjoner og samarbeid.

Ekklesiologiske refleksjoner

Komiteen anser det som en viktig oppgave å ivareta et positivt engasjement for kirkens arv og identitet i hele kirken, ikke minst lokalt og på bispedømmeplan. Komiteen tenker prosessen både i et mer kortsiktig perspektiv og i et mer langsiktig perspektiv.

Komiteen har merket seg det arbeidet som tidligere har vært gjort gjennom Bakkevig I-utvalget, og Gjønnnes-utvalget. Samtidig som komiteen finner at dette arbeidet er nyttig for en ekklesiologisk refleksjon, mener komiteen det er nødvendig å sikre en dypere faglig ekklesiologisk refleksjon knyttet til luthersk arv og økumeniske relasjoner. Dette er viktig for arbeidet med å utvikle ny kirkeordning. Komiteen ønsker at det legges til rette for faglige samtaler som også gir mulighet for å vise bredden i kirkeforståelse i Den norske kirke. Videre er det avgjørende å sikre hele kirkens engasjement i prosessen.

500-årsmarkeringen av reformasjonen

Komiteen anser 500-årsmarkeringen av reformasjonen som en viktig og god anledning til å engasjere hele kirken. Det er viktig å ta økumeniske hensyn i forberedelser til og i gjennomføring av markeringen. Komiteen mener det er nødvendig å benytte folkekirkebegrepet videre i prosessen. Begrepet er betydningsfullt for kirkens historiske selvforståelse, og det er foreslått nedfelt i grunnlovens paragraf 16.

Komiteen mener at kirkemøtet må få mulighet til å behandle et profildokument for Den norske kirke i forkant av 500-årsmarkeringen for reformasjonen. Komiteen foreslår derfor at forslag til et slikt dokument legges frem for Kirkemøtet i 2016. Arbeidet med et profildokument bør gi rom for innspill, kreativitet og nytenkning, slik at dokumentet kan tjene som kilde til inspirasjon og glede for hele kirken. Det bør i den forbindelse utarbeides ressursmaterieell som kan hjelpe menigheter og bispedømmer til å skape et positivt og engasjert eierforhold til kirken.

Økumenikk

Vedtaksforslag 5 forholder seg særlig til økumenikkens betydning for arbeidet med vår selvforståelse. Vedtaksforslag 6 omhandler en konkret handlingsplan for økumenikk. I begge tilfeller mener komiteen det er viktig å fremholde lokaløkumenikken. Norske menigheter opplever i økende grad å befinne seg i en flerkonfesjonell, flerkulturell og flerreligiøs sammenheng. Dette er nye utfordringer for menighetsarbeidet i en kirke som fortsatt ønsker å være folkekirke. Økumenisk ressursmaterieell kan være til hjelp i møte med disse utfordringene.

Komiteen ønsker å sikre at kirkens miljøengasjement blir ivaretatt i tråd med KM-sak 04/07. Komiteen finner det naturlig å knytte dette opp mot samarbeidet med kirker både nasjonalt og internasjonalt.

Kirkemøtets vedtak

1. Vår evangelisk-lutherske identitet og en fortsatt bevisstgjøring om arven fra reformasjonen er viktig som en kilde til inspirasjon, fornyelse og videreføring av Den norske kirke som folkekirke. Kirkemøtet ønsker refleksjonsprosessen rundt

det å være en evangelisk-luthersk kirke i dag velkommen. Kirkemøtet ber om at det ressursmateriellet som er utarbeidet til tema, tas med i videre arbeidsprosesser.

2. Kirkemøtet anser en grundig ekklesiologisk samtale som nødvendig i prosessen frem mot en ny kirkeordning. Kirkemøtet ber Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet om å ta initiativ til dette. Med en grunnleggende forankring i en evangelisk-luthersk arv og bekjennelse, bør arbeidet søke å ivareta både økumeniske hensyn og bærende verdier for Den norske kirke som folkekirke.
3. De sentralkirkelige råd bes forberede en 500-års markering av reformasjonen. Arbeidet med markeringen bør synliggjøres lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Markeringen bør være forankret i folkekirken og være økumenisk.
4. Kirkemøtet ber på denne bakgrunn Kirkerådet i samarbeid med Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd om å videreføre refleksjonsprosessen etter KM 2011. Dette for at KM i 2016 får behandle et forslag til et profildokument om Den norske kirkes egenart i en økumenisk kontekst. Kirkemøtet ber om at relevant materiell gjøres tilgjengelig for bruk i menigheter og blant kirkelige medarbeidere.
5. Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd om at det teologiske grunnlagsarbeid som finner sted, bl.a. gjennom Det lutherske verdensforbund, blir gjort tilgjengelig for Den norske kirkes arbeid med egen selvforståelse. Kirkemøtet ber om at materiell som er aktuelt for implementering av diakoniplan og andre aktuelle reformer gjøres tilgjengelig for menigheter i Den norske kirke. Kirkemøtet ber om at kirkens miljøengasjement ivaretas i denne prosessen.
6. Kirkemøtet ber videre Mellomkirkelig råd om å utarbeide en handlingsplan for økumenikk som inkluderer grunnlagstenkning rundt den lutherske kirkes tilhørighet til den verdensvide kirke. En slik plan bør synliggjøre misjon og de eksisterende økumeniske relasjonene. Videre bør planen vise hvordan lutherske kirker bidrar inn i den økumeniske dialogen, så vel som påvirkes av det økumeniske fellesskap.

